

Міжнародне право

УДК 341.3:341.231.14-055.2

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.15429516>

Правовий захист жінок в умовах збройного конфлікту

Спаскіна Катерина Олегівна

Студентка 2 курсу, 8 групи, факультет адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,

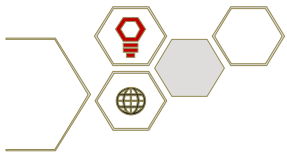
61024, вул. Григорія Сковороди, 77, Харків, Україна,

e-mail: k.o.spaskina@nlu.edu.ua,

ORCID <https://orcid.org/0009-0001-3407-9891>

Прийнято: 12.03.2025 | Опубліковано: 28.03.2025

***Анотація.** У статті здійснено комплексний аналіз правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту, з особливим акцентом на ситуацію в Україні. Розглянуто міжнародно-правові інструменти, такі як Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), Женевські конвенції, Римський статут Міжнародного кримінального суду та резолюції Ради Безпеки ООН, що формують основу для захисту жінок у кризових ситуаціях. Проаналізовано національне законодавство України у цій сфері, включаючи Конституцію, профільні закони та Національні плани дій з виконання резолюції РБ ООН 1325. Дослідження висвітлює масштаб та характер гендерно зумовленого насильства в контексті збройного конфлікту в Україні, спираючись на дані міжнародних та українських правозахисних організацій, а також на свідчення постраждалих. Проведено оцінку ефективності існуючих правових механізмів, виявлено ключові прогалини, серед яких відсутність комплексного законодавства щодо сексуального*

насилъства, пов'язаного з конфліктом, недостатній захист жінок-військовополонених, відсутність всеосяжної державної політики щодо відшкодування збитків жертвам та перешкоди у доступі до правосуддя та документуванні злочинів. Стаття визначає основні цілі дослідження, включаючи критичний аналіз чинної правової бази, оцінку її ефективності, виявлення невирішених питань та розробку конкретних рекомендацій. У викладі основного матеріалу детально розглянуто міжнародно-правові засади захисту жінок, національне законодавство України, реалії гендерно зумовленого насилъства та ключові невирішені питання. Надано рекомендації щодо зміцнення правової бази та її застосування, включаючи необхідність прийняття комплексного законодавства щодо сексуального насилъства, посилення захисту жінок-військовополонених, розробку державної політики відшкодування збитків та покращення доступу до правосуддя. У висновках підкреслено значні виклики у сфері правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту в Україні та наголошено на необхідності узгоджених дій національних органів влади, міжнародних партнерів та громадянського суспільства для забезпечення ефективного захисту їхніх прав.

Ключові слова: захист жінок, збройний конфлікт, гендерно зумовлене насилъство, міжнародне право, національне законодавство.

Legal protection of women in armed conflict

Katerina Spaskina

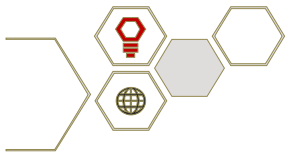
Student of the 2nd course of the 8th group, Faculty of the Advocacy

Yaroslav Mudryi National Law University,

61024, 77, Hryhoriya Skovorody Str., Kharkiv, Ukraine,

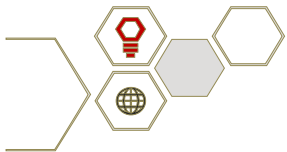
e-mail:k.o.spaskina@nlu.edu.ua,

ORCID <https://orcid.org/0009-0001-3407-9891>

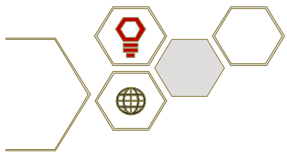
Abstract. *The article provides a comprehensive analysis of the legal protection of women in armed conflict, with a special focus on the situation in Ukraine. It examines international legal instruments, such as the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women (CEDAW), the Geneva Conventions, the Rome Statute of the International Criminal Court, and UN Security Council resolutions that form the basis for the protection of women in crisis situations. It analyzes the national legislation of Ukraine in this area, including the Constitution, relevant laws, and National Action Plans for the Implementation of UNSCR 1325. The study highlights the scale and nature of gender-based violence in the context of armed conflict in Ukraine, based on data from international and Ukrainian human rights organizations, as well as the testimonies of victims. An assessment of the effectiveness of existing legal mechanisms was conducted, identifying key gaps, including the lack of comprehensive legislation on conflict-related sexual violence, insufficient protection of female prisoners of war, the lack of a comprehensive state policy on reparations for victims, and obstacles to access to justice and documentation of crimes. The article defines the main objectives of the study, including a critical analysis of the current legal framework, an assessment of its effectiveness, the identification of unresolved issues, and the development of specific recommendations. The main material provides a detailed review of the international legal framework for the protection of women, the national legislation of Ukraine, the realities of gender-based violence, and key unresolved issues. Recommendations are provided for strengthening the legal framework and its implementation, including the need to adopt comprehensive legislation on sexual violence, strengthen the protection of female prisoners of war, develop a state policy on reparations, and improve access to justice. The conclusions highlight significant challenges in the area of legal protection of women in the context of armed conflict in Ukraine and emphasize the need for coordinated action by national authorities, international partners and civil society to ensure effective protection of their rights.*

Keywords: *protection of women, armed conflict, gender-based violence, international law, national legislation.*

Постановка проблеми. Збройні конфлікти у сучасному світі стають дедалі частішими та інтенсивнішими, завдаючи руйнівних наслідків цивільному населенню, особливо жінкам. Жінки в умовах війни не лише зазнають безпосередньої дії бойових дій, але й стикаються з непропорційно більшим тягарем насильства, експлуатації та обмеження доступу до базових послуг. Вони часто стають жертвами гендерно зумовленого насильства, включаючи сексуальне насильство, домашнє насильство та економічну експлуатацію. Збройний конфлікт, що триває в Україні з 2014 року та значно загострився у 2022 році, є яскравим прикладом складностей у забезпеченні захисту жінок у подібних ситуаціях. З'являються численні повідомлення про випадки гендерно зумовленого насильства, скоєного окупаційними силами. Існуючі міжнародні та національні правові рамки, хоча й закладають основу для захисту, стикаються зі значними труднощами в їх ефективному застосуванні та забезпеченні виконання в зонах конфлікту. Таким чином, існує нагальна потреба у критичному аналізі поточного стану правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту, виявленні прогалин та визначенні напрямів для вдосконалення з метою забезпечення їхньої безпеки, прав та доступу до правосуддя. Важливо також враховувати, що жінки в умовах війни є не лише пасивними жертвами, а й активними учасницями процесів опору та відновлення, що вимагає від правових рамок врахування їхніх різноманітних ролей та потреб.

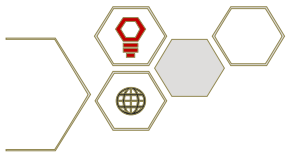
Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту є міждисциплінарним і охоплює праці з міжнародного права, прав людини, гендерних досліджень та кримінології. Ключовими міжнародними документами, що формують правову базу, є Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (англ. CEDAW), Женевські конвенції та Додаткові протоколи до них, Римський статут Міжнародного кримінального суду та резолюції Ради Безпеки ООН, зокрема резолюція 1325 «Жінки, мир, безпека» та інші резолюції. Загальна рекомендація № 30 Комітету CEDAW та Політика Офісу Прокурора МКС

щодо гендерної рівності є важливими документами, що надають тлумачення та настанови щодо застосування цих норм у контексті збройних конфліктів.

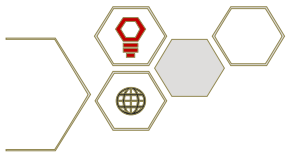
Серед наукових публікацій варто виділити роботи, присвячені аналізу гендерно зумовленого насильства як зброї війни, дослідженню впливу збройних конфліктів на жінок та дівчат, проблемам документування та розслідування сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, а також питанням відповідальності та відшкодування збитків жертвам. Дослідження українських науковців, таких як Клапоущака Д. С [1], Ногаса Н. [2], Алямкіна Р.В. [3], Політової А. С. [4], Карвацької С., Гураленко Н. [5], Білозьорової Є. В., Кіндзери Р. І. [6] присвячені різним аспектам правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту в Україні, включаючи аналіз національного законодавства, проблем гендерної рівності та протидії гендерно зумовленому насильству.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча в Україні криміналізовано зґвалтування та інші форми сексуального насильства, чинне законодавство може не повністю охоплювати весь спектр діянь, що становлять сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, як це визначено міжнародним правом, наприклад, примусову вагітність, примусову стерилізацію та сексуальне рабство у специфічному контексті збройного конфлікту. Існує потреба у чіткіших визначеннях та конкретних положеннях у національній правовій базі для врегулювання унікального характеру та контексту сексуального насильства, скоєного під час збройного конфлікту, на відміну від сексуальних злочинів, скоєних у мирний час. Також хоч міжнародне гуманітарне право і передбачає певний захист військовополонених, дослідження свідчать про зниження інтересу до конкретних потреб у захисті жінок-військовополонених, незважаючи на їхню вразливість до гендерно специфічних форм насильства, що потребує цілеспрямованих юридичних та політичних заходах для забезпечення особливого захисту та гуманного ставлення до жінок, утримуваних як військовополонені, включаючи гарантії від сексуального насильства та доступ

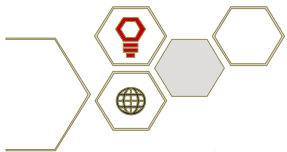
до належної медичної та психологічної допомоги. Жінки-військовополонені є особливо вразливою групою, чиї специфічні потреби у захисті можуть бути недостатньо враховані чинними правовими рамками та практиками, що вимагає більш цілеспрямованої уваги та спеціальних заходів. Попри визнання необхідності відшкодування збитків жертвам збройного конфлікту, включаючи тих, хто зазнав гендерно зумовленого насильства, в Україні наразі відсутня всеосяжна та ефективна державна політика щодо відшкодування збитків, яка б забезпечувала доступ до медичної, психологічної та фінансової допомоги, а також інших форм відшкодування. Існує потреба у чіткій правовій базі та адміністративних механізмах для сприяння наданню відшкодування жертвам справедливим, своєчасним та гендерно чутливим чином, з урахуванням специфічної шкоди, заподіяної жінкам.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Аналіз проблематики правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту вимагає здійснення критичного дослідження наявної нормативної бази, що охоплює як міжнародні, так і національні правові інструменти, з особливим акцентом на ситуацію в Україні. Важливим етапом такого аналізу є оцінка ефективності існуючих правових механізмів у площині протидії гендерно зумовленому насильству стосовно жінок у контексті триваючого збройного конфлікту на українській території. Дослідження також передбачає виявлення та всебічне вивчення ключових невирішених питань і прогалин у системі правового захисту жінок в умовах конфлікту в Україні. Серед таких проблем можуть бути законодавчі недоліки, недостатній рівень захисту специфічних вразливих груп, а також перешкоди на шляху доступу до правосуддя та отримання відшкодування завданої шкоди. На основі результатів цього комплексного аналізу та з урахуванням міжнародного передового досвіду має бути розроблено конкретні та реалістичні пропозиції, спрямовані на зміцнення правових засад та покращення їх практичного застосування для посилення захисту жінок під час збройного конфлікту в Україні.

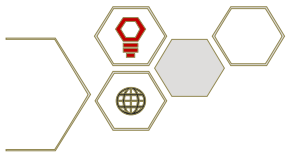
Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародно-правова система забезпечує багатогранний інструментарій для гарантування захисту жінок в умовах збройних протистоянь, відображаючи значну еволюцію нормативного регулювання та інституційних механізмів. Фундаментальним документом, що закладає основи такого захисту, виступає Статут Організації Об'єднаних Націй, зокрема його стаття 1, яка проголошує принцип рівності та заборону дискримінації за ознакою статі, слугуючи відправною точкою для всіх подальших правових розробок у цій сфері [7, с. 27]. Одним із ключових інструментів спеціального захисту прав жінок є Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (далі – CEDAW) [8]. Її значення суттєво посилюється Загальною рекомендацією № 30 Комітету CEDAW, яка присвячена саме захисту прав жінок до, під час та після збройних конфліктів [9]. Дана рекомендація пропонує комплексний підхід, охоплюючи широкий спектр питань: від превентивних заходів, спрямованих на запобігання конфліктам та насильству, до забезпечення потреб жінок на постконфліктному етапі відновлення. Особливий акцент робиться на необхідності ефективної боротьби з різноманітними проявами насильства, включаючи сексуальне та гендерно зумовлене насильство, а також торгівлю людьми, яка часто активізується в умовах дестабілізації. Рекомендація наполягає на забезпеченні активної та змістовної участі жінок у мирних переговорах та всіх процесах постконфліктного врегулювання, гарантуванні їхнього доступу до життєво важливих послуг, таких як медична допомога (включаючи репродуктивне здоров'я), психосоціальна підтримка та правосуддя. Важливим аспектом є вимога забезпечення відповідальності за скоєні злочини та утвердження верховенства права як запоруки сталого миру [10].

Норми міжнародного гуманітарного права, кодифіковані передусім у Женевських конвенціях 1949 року та Додаткових протоколах до них 1977 року, встановлюють загальні та спеціальні гарантії захисту цивільного населення, серед якого жінки становлять значну частину [11]. Зазначені документи категорично забороняють будь-які форми насильства стосовно

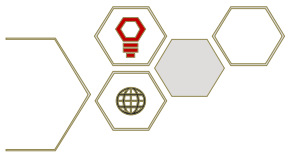
цивільних осіб, включаючи посягання на життя, фізичну недоторканність та гідність. Особливо наголошується на неприпустимості сексуального насильства, зґвалтувань, примусу до проституції та будь-яких інших форм посягань на статеву свободу. Вимоги гуманного ставлення поширюються на всіх осіб, які опинилися під владою супротивної сторони, причому жінки мають право на особливий захист з огляду на їхню вразливість. Вагомим кроком у напрямку індивідуальної кримінальної відповідальності за найтяжчі злочини стало прийняття Римського статуту Міжнародного кримінального суду (далі – МКС) [12]. Договір відіграє ключову роль у криміналізації актів сексуального та гендерно зумовленого насильства, кваліфікуючи їх як воєнні злочини та злочини проти людяності, коли вони вчиняються як частина широкомасштабного або систематичного нападу на цивільне населення. Таке визнання має принципове значення для подолання безкарності та забезпечення правосуддя для постраждалих, створюючи правові підстави для притягнення винних індивідів до міжнародної кримінальної відповідальності.

Порядок денний «Жінки, мир, безпека», започаткований Резолюцією Ради Безпеки ООН 1325 (2000) та розвинений у низці наступних резолюцій (зокрема, 1820, 1888, 1889, 1960, 2106, 2122, 2242, 2467 та 2493), суттєво посилив увагу міжнародної спільноти до ролі жінок у запобіганні та вирішенні конфліктів, а також до необхідності їхнього захисту [13]. Дані документи підкреслюють імператив повної, рівноправної та змістовної участі жінок на всіх рівнях прийняття рішень, пов'язаних із підтриманням та зміцненням міжнародного миру та безпеки. Резолюції закликають держави вживати конкретних заходів для запобігання сексуальному та гендерно зумовленому насильству в умовах конфлікту, захисту постраждалих, забезпечення доступу до правосуддя та посилення механізмів моніторингу та звітності. Спостерігається чітка еволюція в міжнародно-правовому підході до визнання та протидії гендерно зумовленому насильству в контексті збройних конфліктів. Якщо історично сексуальне насильство часто сприймалося як неминучий та побічний «атрибут» війни, ігнорувалося або замовчувалося, то

сучасне міжнародне право однозначно кваліфікує такі діяння як серйозні порушення фундаментальних прав людини та норм міжнародного гуманітарного права, що тягнуть за собою міжнародно-правову відповідальність держав та індивідуальну кримінальну відповідальність виконавців. Принцип комплементарності, закріплений у Римському статуті МКС, відводить першочергову відповідальність за розслідування та судове переслідування осіб, підозрюваних у вчиненні міжнародних злочинів, включаючи ті, що спрямовані проти жінок, саме національним правовим системам [14]. Таким чином, на держави, зокрема на Україну в контексті триваючого збройного конфлікту, покладається обов'язок забезпечити ефективне функціонування національних механізмів правосуддя для розслідування таких злочинів та притягнення винних до відповідальності, гармонізуючи національне законодавство та практику з міжнародними стандартами, що вимагає створення спеціалізованих підрозділів, підготовки слідчих та суддів, забезпечення захисту свідків та потерпілих, а також надання комплексної допомоги постраждалим жінкам.

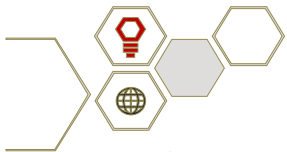
Національне законодавство України відображає прагнення до забезпечення захисту прав жінок в умовах збройного конфлікту. Конституція України гарантує рівність прав і свобод громадян. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» є важливим законодавчим актом у цій сфері [15]. Україна активно впроваджує Національні плани дій з виконання резолюції РБ ООН 1325, спрямовані на забезпечення участі жінок у питаннях миру та безпеки, а також їхнього захисту. Кримінальний кодекс України містить статті, що передбачають відповідальність за воєнні злочини (ст. 438), насильство над населенням у районі воєнних дій (ст. 433) та злочини проти статевої свободи та недоторканності (ст. 152, 153), які можуть застосовуватися у випадках сексуального насильства, пов'язаного зі збройним конфліктом [16]. Ратифікація Україною Римського статуту та Стамбульської конвенції є важливими кроками на шляху до зміцнення національної правової бази у сфері

захисту прав жінок та боротьби з гендерно зумовленим насильством, включаючи ситуації збройного конфлікту. Попри значні законодавчі зусилля, в Україні залишаються прогалини, що перешкоджають ефективному захисту жінок в умовах збройного конфлікту. Зокрема, відсутнє комплексне законодавство, яке б повною мірою охоплювало всі форми сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, та належним чином враховувало потреби вразливих категорій жінок [17, с. 243].

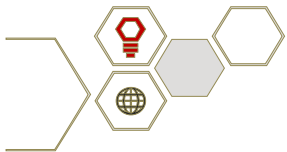
З початку збройного конфлікту в Україні у 2014 році, а особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році, спостерігається значне зростання випадків гендерно зумовленого насильства [18]. Дослідження міжнародних та українських організацій фіксують численні випадки сексуального насильства, включаючи зґвалтування, сексуальне рабство, примусову проституцію та інші форми жорстокого поводження, скоєні як щодо жінок, так і чоловіків. Сексуальне насильство часто використовується як зброя війни для залякування, приниження та контролю над населенням [19]. Свідчення постраждалих жінок, задокументовані правозахисними організаціями та міжнародними місіями, розкривають жахливі деталі пережитого насильства та його довготривалі наслідки для їхнього фізичного та психологічного здоров'я. Однак, через стигматизацію, страх помсти та недовіру до правоохоронних органів, багато випадків гендерно зумовленого насильства залишаються неповідомленими, що ускладнює отримання повної картини масштабів проблеми [20, с. 57-58].

Для посилення правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту в Україні необхідно вирішити низку ключових невирішених питань. По-перше, існує нагальна потреба у прийнятті комплексного законодавства щодо сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, яке б чітко визначало всі форми таких злочинів відповідно до міжнародного права та передбачало ефективні механізми їх розслідування та судового переслідування. По-друге, необхідно посилити захист та підтримку жінок-військовополонених шляхом розробки спеціальних правових та політичних заходів, що гарантують їхню

безпеку та гуманне ставлення. По-третє, Україні слід розробити та впровадити всеосяжну державну політику щодо відшкодування збитків усім жертвам збройного конфлікту, з особливим урахуванням потреб жінок, які зазнали гендерно зумовленого насильства, забезпечивши їм доступ до медичної, психологічної, юридичної та фінансової допомоги [21]. По-четверте, необхідно вжити заходів для покращення доступу до правосуддя для жінок-жертв, включаючи боротьбу зі стигматизацією, підвищення довіри до системи правосуддя, забезпечення спеціалізованої підготовки для юристів та суддів, а також розширення мережі служб підтримки постраждалих. Важливу роль у забезпеченні відповідальності за злочини, скоєні проти жінок під час конфлікту, відіграє міжнародна співпраця, включаючи співпрацю з такими міжнародними судами, як МКС та ЄСПЛ. Нарешті, необхідно розробити комплексні стратегії для усунення першопричин гендерно зумовленого насильства, включаючи боротьбу зі шкідливими гендерними стереотипами та сприяння гендерній рівності у всіх сферах суспільства.

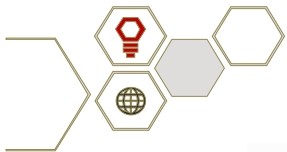
Висновки. Аналіз правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту в Україні виявив значні виклики, пов'язані з поширеним гендерно зумовленим насильством та обмеженістю чинної правової бази. Попри певний прогрес у законодавчій сфері, існують суттєві прогалини, особливо у питаннях всебічного врегулювання сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, захисту вразливих груп жінок та забезпечення доступу до правосуддя та відшкодування збитків. Для посилення правового захисту жінок в умовах збройного конфлікту в Україні необхідно вжити низку невідкладних заходів, що включає реформування національного законодавства, розробку та впровадження державної політики щодо відшкодування збитків, зміцнення механізмів підзвітності та підтримки постраждалих. Вирішальне значення має також міжнародна співпраця та підтримка зусиль України з боку міжнародних організацій та світової спільноти. Лише шляхом узгоджених дій національних органів влади, міжнародних партнерів, громадянського суспільства та міжнародної спільноти можна забезпечити ефективний правовий захист жінок

в умовах збройного конфлікту в Україні та прагнути до майбутнього, де їхні права будуть повністю поважатися та захищатися.

Список використаних джерел

1. Клапоушак Д. С. Щодо міжнародно-правового захисту цивільного населення під час збройного конфлікту. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2023. № 77. С. 294-298.
2. Ногас Н. Міжнародний захист прав людини під час збройних конфліктів. *Актуальні проблеми правознавства*. № 4 (32). 2022. С. 132–136.
3. Алямкін Р.В. Міжнародно-правовий режим захисту прав людини під час внутрішніх збройних конфліктів. *Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України*. 2014. № 6. С. 47–51.
4. Політова А. С. Стан наукової розробки проблем кримінальної відповідальності за гендерно зумовлене насильство в умовах збройного конфлікту (воєнного стану) в Україні у 2012-2014 роках. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2023. № 4. С.367-386.
5. Карвацька С., Гураленко Н. Проблема захисту прав жінок в умовах збройного конфлікту. 2024. *Журнал імені Ерліха*. № 10. С.26–33.
6. Білозьоров Є. В.; Кіндзера Р. І. Міжнародно-правовий захист мирного цивільного населення в умовах збройного конфлікту. *Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова*. 2015. №30.С.181-187.
7. Карвацька С., Гураленко Н. Проблема захисту прав жінок в умовах збройного конфлікту. *Ерліхівський журнал*. 2024. № 10. С. 26–33.
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 18.12.1979 : станом на 6 жовт. 1999 р.
URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_207#Text (дата звернення: 09.03.2025).

9. Посібник із реалізації загальної рекомендації №30 та Резолюцій Ради безпеки ООН «Жінки, Мир, Безпека». URL: <https://hromady.org/wp-content/uploads/2019/10/4.pdf> (дата звернення: 09.03.2025).

10. Харитонova О. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом, у війні рф проти України: можливості правового реагування. URL: <https://jurfem.com.ua/sexualne-nasylstvo-povyazane-z-konfliktom-u-viyni-rosii-proti-ukrainy/> (дата звернення: 09.03.2025).

11. Конвенція про захист цивільного населення під час війни : Конвенція Орг. Об'єдн. Націй від 12.08.1949 : станом на 23 лют. 2023 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text (дата звернення: 09.03.2025).

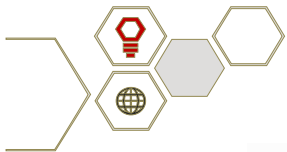
12. Римський статут міжнародного кримінального суду : Статут Міжнар. судів від 17.07.1998 : станом на 21 серп. 2024 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 09.03.2025).

13. United Nations Security Council Resolution 1325 (S/RES/1325). URL: [https://docs.un.org/en/S/RES/1325\(2000\)](https://docs.un.org/en/S/RES/1325(2000)) (дата звернення: 09.03.2025).

14. Жінки та війна. Як російське вторгнення в Україну наражає на небезпеку жінок. *Amnesty International*. URL: <https://eurasia.amnesty.org/2023/03/08/zhinki-ta-vijna-yak-rosijske-vtorgnennya-v-ukrainu-narazhae-na-nebezpeku-zhinok/> (дата звернення: 09.03.2025).

15. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків : Закон України від 08.09.2005 № 2866-IV : станом на 19 груд. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text> (дата звернення: 09.03.2025).

16. Кримінальний кодекс України : Кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III : станом на 9 трав. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 09.03.2025).

17. Сокурєнко, В. Сексуальне насильство, пов'язане з конфліктом: кримінологічний аналіз стану в контексті російсько-української війни. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2024. № 32(2). С. 242–252.

18. Press briefing by UN Women on the 3-year mark of the war in Ukraine. *UN Women – Headquarters*. URL: <https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-briefing/2025/02/press-briefing-by-un-women-on-the-3-year-mark-of-the-war-in-ukraine> (дата звернення: 09.03.2025).

19. Three years of full-scale war in Ukraine roll back decades of progress for women's rights, safety and economic opportunities. *UN Women – Headquarters*. URL: <https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-release/2025/02/three-years-of-full-scale-war-in-ukraine-roll-back-decades-of-progress-for-womens-rights-safety-and-economic-opportunities> (дата звернення: 09.03.2025).

20. Зейналов А. О. Гендерно зумовлене сексуальне насильство під час міжнародного збройного конфлікту на території України: постановка проблеми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2024. Т. 3, № 83. С. 55–60.

21. Дослідження стану та можливостей для надання репарацій постраждалим від сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, в Україні.
URL: https://www.globalsurvivorsfund.org/fileadmin/uploads/gsf/Documents/Resources/Global_Reparation_Studies/GSFReportUkraine_UKR_Web.pdf (дата звернення: 09.03.2025).